
Burgerschapskunde

Samenleven” is de kern van onze samenleving. Maar samenleven moet je leren. Net zoals taal en rekenen is samenleven een basisvaardigheid die in het onderwijs thuishoort. En zeker in het openbaar onderwijs. Het openbaar onderwijs is het onderwijs van en voor de gemeenschap. Dit betekent dat Openbaar Onderwijs (Kits Primair) uitgaat van waarden die leerlingen in staat stellen zich te ontwikkelen tot actieve en verantwoordelijke burgers van die gemeenschap. Burgers die zelfbewust en mondig zijn, die respect hebben voor andere opvattingen, die kunnen en willen samenwerken en samenleven. De toekomst vraagt andere vaardigheden, andere manieren van denken en werken. We leren voor beroepen die er nog niets eens zijn en dus is burgerschap onderdeel van lifestyle.

1; Vak Burgerschap

Burgerschapsvorming is niet opgezet als vak, maar als onderdeel van brede kind ontwikkeling en dus onderdeel van lifestyle. Bij burgerschapsvorming zijn vooral houdingen en vaardigheden van belang. Kennis is daarbij niet onbelangrijk, maar wordt doorgaans al voldoende bijgebracht in het reguliere (vak)curriculum. Het accent bij burgerschap ligt op het gebruiken van de school als oefenplaats: het oefenen van democratische principes in de klas en op school, het bijdragen door leerlingen aan de kwaliteit van de school door ze verantwoordelijkheden en ruimte voor initiatieven te geven. Leren door te doen dus. Zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs kunnen bepaalde onderdelen van burgerschapsvorming wel in een vak of leergebied aan de orde komen. Bijvoorbeeld: debatteren bij Nederlands; kennismaken met diverse religies bij levensbeschouwing, het ontstaan van de democratie bij geschiedenis, de rol van de media bij maatschappijleer. We willen dat de kinderen niet alleen bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs maar dat ook doen voor de omgeving. Hoe ga je om met elkaar en met je omgeving.

2; Wat bedoelen we met burgerschap?

Volledigheidshalve gaat het om actief burgerschap en sociale integratie. Centraal daarbij staat het actief meedoen aan de samenleving, een deel van die samenleving te willen zijn en er een positieve bijdrage aan te leveren. De SLO (2016,2009,2012 of jongeburgers.slo.nl) heeft drie domeinen van burgerschap uitgewerkt, die samen de kern van burgerschap vormen. Deze doelen staan ook in de kerndoelen Primair Onderwijs (april 2006) en in de visie op de brede kind ontwikkeling van Kits Primair.

- Democratie: een manier om verschillende opvattingen en belangen bij elkaar te brengen en op vreedzame wijze tot oplossingen te laten komen. Zorgen voor overdracht van maatschappelijke en culturele verworvenheden.
- Participatie: het tonen van verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving door er een bijdrage aan te leveren. Kinderen toerusten voor deelname aan de samenleving.
- Identiteit: het eigen waardesysteem van waaruit iemand handelt in de publieke ruimte, zoals de school: wat is belangrijk genoeg om energie in te steken, welke idealen heeft iemand. En bijdrage leveren aan de persoonlijke ontwikkeling.

3; Moet een school iets doen aan burgerschap?

Scholen (PO, VO en de Expertisecentra) zijn sinds februari 2006 wettelijk verplicht een bijdrage te leveren aan actief burgerschap en sociale integratie. Dit past in een bredere beweging om de verbanden in onze samenleving te verstevigen en de fundamentele van onze samenleving (zoals de democratie, grondrechten, participatie en vrijheidsrechten) nadrukkelijker naar voren te brengen. De Inspectie van het onderwijs houdt toezicht op de naleving van deze wet.

4; Waarop let de inspectie?

De inspectie gaat de komende jaren geleidelijk meer aandacht schenken aan actief burgerschap en sociale integratie. Eerste aandachtspunt is de kwaliteitszorg rond burgerschap: zegt de school wat hij doet (visie) en doet de school wat hij zegt (praktijk)? Inhoudelijk let de inspectie op vier punten:

- aandacht voor sociale competenties;
- gerichtheid op de Nederlandse samenleving en de diversiteit daarbinnen;
- de basiswaarden en de Nederlandse rechtsstaat;
- de school als oefenplaats voor bijvoorbeeld democratie, participatie en het omgaan met diversiteit.

STANDAARD 3.2: VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren waarborgen een veilige, respectvolle en betrokken omgeving voor leerlingen en leraren. Sociale veiligheid is voorwaardelijk voor goed burgerschap.

Schoolleiding en leraren waarborgen de veiligheid van de school en zijn omgeving voor alle leerlingen en het personeel. Leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel gaan respectvol en betrokken met elkaar om. De leraren leren leerlingen sociale vaardigheden aan en tonen voorbeeldgedrag. Schoolleiding en leraren voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. De school heeft daarvoor een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen, registreren, afhandelen en evalueren van incidenten. Het beleid voorziet ook in een regelmatige meting van de veiligheidsbeleving van de leerlingen, en het personeel. De school heeft een vertrouwenspersoon. Alle betrokkenen kennen dit beleid.

5; Rol van burgerschap

Burgerschapsvorming brengt jonge burgers (want dat zijn leerlingen immers!) de basiskennis, vaardigheden en houding bij die nodig zijn om een actieve rol te kunnen spelen in de eigen leefomgeving en in de samenleving. Ze maken kennis met begrippen als democratie, grond- en mensenrechten, duurzame ontwikkeling, conflicthantering, sociale verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en het omgaan met maatschappelijke diversiteit. Die kennis komt niet alleen uit het boekje, maar wordt ook geleerd door te oefenen in de praktijk.

Burgerschapsvorming is niet bedoeld om brave burgers voort te brengen. Democratisch burgerschap geeft recht op een afwijkende mening. Democratie vraagt om een gezonde dosis wantrouwen bij burgers: 'good men must not obey the laws too well' zei de Amerikaanse dichter Ralph Waldo Emerson lang geleden al.

Drie domeinen

Bij burgerschapsvorming staan drie domeinen centraal:

democratie - kennis over de democratische rechtstaat en politieke besluitvorming; democratisch handelen en de maatschappelijke basiswaarden

participatie - kennis over de basiswaarden en mogelijkheden voor inspraak en vaardigheden en houdingen die nodig zijn om op school en in de samenleving actief mee te kunnen doen

identiteit - verkennen van de eigen identiteit en die van anderen; voor welke (levensbeschouwelijke) waarden sta ik en hoe maak ik die waar.

6; Doelen burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie voor het schoolcurriculum primair onderwijs om kinderen competent te maken voor onze maatschappij.

De school wil met leerlingen werken aan de volgende houdingen (attitude), vaardigheden, kennis en inzichten:

Houdingen (willen)

Democratie

1. Conflicten op vreedzame wijze oplossen.
2. Zich gedragen vanuit respect voor anderen en algemeen aanvaarde waarden en normen.
3. De rol van gezagsdragers bij het oplossen van conflicten respecteren.
4. *Actie ondernemen om in de eigen gemeenschap mensen- en kinderrechten op het gebied van vrijheid, veiligheid, gelijkheid en respect te realiseren.*

Participatie

5. Vanuit betrokkenheid samen werken aan een sociaal en ruimtelijk stimulerende en aangename leef-, speel- en leeromgeving.

Identiteit

6. Zich medeverantwoordelijk voelen voor het recht op eigen ontplooiing en die van anderen.
7. Een serieuze en respectvolle dialoog met anderen aangaan.

Vaardigheden (kunnen)

8. Eenvoudige informatie op hoofdzaken begrijpen.
9. Eigen mening met anderen bespreken.
10. Accepteren dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld.
11. *Het belang van mensen- en kinderrechten in het eigen leven typeren en*

12. Deelnemen aan discussie en overleg.
13. Een verbetering in de klas of school meehelpen te organiseren en initiëren.
14. Bijdragen aan het maken en uitvoeren van regels en afspraken in de klas en op school.

16. Zich in opvattingen en gevoelens van anderen inleven.
17. Samenwerken met anderen ongeacht sociale, etnische en/ of culturele achtergronden.
18. Verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen.

	<i>bediscussiëren</i>	15. <i>Zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen.</i>	19. In concrete situaties discriminatie en uitsluiting herkennen.
Kennis (inzicht hebben in)	20. Rechten en plichten die kinderen in een democratische samenleving hebben. 21. Enkele hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger. 22. Het verschijnsel dat er in een democratie verschillen in opvattingen zijn.	23. Hoe mensen met elkaar positief kunnen communiceren 24. <i>Rechten van het kind om aan het gemeenschapsleven deel te nemen</i>	25. Hoofdzaken van geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen 26. <i>Rechten van het kind om een eigen identiteit te ontplooien</i> 27. <i>Dat mensen- en kinderrechten voor iedereen gelden</i>

Schoolontwikkeling

1; Houdingen (willen, attitude)

Democratie

1. Conflicten op vreedzame wijze oplossen.
2. Zich gedragen vanuit respect voor anderen en algemeen aanvaarde waarden en normen.
3. De rol van gezagsdragers bij het oplossen van conflicten respecteren.
4. *Actie ondernemen om in de eigen gemeenschap mensen- en kinderrechten op het gebied van vrijheid, veiligheid onder de aandacht te brengen.*

Het is belangrijk dat onze kinderen zelfbewust in het leven staan en daarin oog hebben voor hun medemens. De Godsdienst leerkracht geeft les in groep 6/7. De groep is dan gesplitst aangezien kinderen kunnen kiezen voor HVO of GVO.

De school hecht veel waarde aan samenwerken, de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de kinderen. In alle groepen wordt met coöperatieve werkvormen gewerkt. In de lessen wereldoriëntatie besteden we aandacht aan de andere talenten van de kinderen. We geven les in handvaardigheid, techniek, muziek, enz.

In school hanteren we een richtlijn pesten, deze is in 2016 geactualiseerd binnen de Stichting. Daarin staat als eerste regel dat je er samen uit moet komen. Lukt dit niet dan heb je het recht en de plicht om dit bij de leerkracht voor te leggen. Groepsregels zijn samen met de kinderen afgesproken en hangen in de klas. In de richtlijn pesten staat de procedure vanuit PBS; STOP LOOP PRAAT ook beschreven met concrete gedragsverwachtingen.

2015- 2016 zijn we als team gestart met PBS (Positive Behaviour Support). Op die manier willen we vanuit het positieve werken aan gedragsverandering. We gaan dan uit van concrete gedragsveranderingen die zichtbaar gemaakt worden. Duidelijke afspraken en consequenties met een eenduidig beloningssysteem. Door deze duidelijkheid kan een leerling zelfstandiger zijn en dus is zelfstandigheid opgenomen als basiswaarde in onze gedragsverwachtingen van PBS. Ouders zijn belangrijk en we hebben ouders in een informatieavond kennis laten maken met PBS.

2016-2017 zijn de afspraken zichtbaar in de klas en werken we in alle klassen werken met de muntjes en de beloningen.

Participatie

5. Vanuit betrokkenheid samen werken aan een sociaal en ruimtelijk stimulerende en aangename leef-, speel- en leeromgeving, *gelijkheid en respect te realiseren.*

Kinderen houden spreekbeurten en ook middels het life style programma maken we kinderen wegwijs in de maatschappij en omgeving.

Kinderen participeren ook in het verkeer en verkeersonderwijs wordt serieus opgepakt met een methode en een praktisch en theoretisch examen. Respect is opgenomen in onze basiswaarde en wordt op die manier meegenomen in de gedragsverwachtingen bij PBS.

Identiteit

6. Zich medeverantwoordelijk voelen voor het recht op eigen ontplooiing en die van anderen.
7. Een serieuze en respectvolle dialoog met anderen aangaan.

Praten over beladen onderwerpen zonder dat het beladen is maakt dat je deel kunt nemen aan een dialoog. Je praat over rouw zonder dat dit in je directe omgeving speelt. Dat maakt dat je beter kunt luisteren en dat er herkenning kan zijn als het wel echt gebeurd. In de HVO en GVO lessen zijn dit ook de thema's. Respect voor een ander en respect voor een andere mening. In een dialoog is er ruimte voor een gesprek. Ieder geeft een eigen invulling/ waarden aan de dialoog, ook de leerkracht. Dialogisch leren is dan ook met elkaar in gesprek gaan want het antwoord staat niet vast (sociaal constructivisme).

We hebben omgaan met multi-media opgenomen in ons jaaraanbod. We merken dat in een app-groep en op andere manieren in de media slecht gecommuniceerd wordt. We werken samen met Centrum Jeugd en Gezin en de Jeugdagent en Jeugdwerker van de gemeente. Lessen in de klassen over media en de gevaren

(ook een avond voor de ouders georganiseerd en een les m.b.v. Prat over straffen en begeleidingstrajecten voor de jeugd. Verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en je omgeving is opgenomen als basiswaarde in onze gedragsverwachtingen bij PBS.

Eindoel 2021; Kinderen zijn in staat zelf conflicten op te lossen en gaan respectvol met elkaar om. Er zijn duidelijke gedragsverwachtingen en deze zijn ook bij de ouders bekend.

Vaste aanpak komende jaren;

PBS blijft middels de werkgroep geactualiseerd in school. Het is een vast onderdeel van de teamvergaderingen en zichtbaar in school. We hebben het opgenomen in de nieuwsbrief en nemen zo de ouders mee. Ook bij de infoavonden staat het op de agenda. Iedere week is er volgens planning een PBS les in de groep. De plannen worden jaarlijks Smart opgenomen in het schooljaarplan.

2017-2018; Gele interventies worden ingevoerd voor kinderen die meer correctie nodig hebben. Dit houdt in ; goed programma , check in en check out en zelfmanagement waarin de kinderen zichzelf beoordelen. Beluit nemen wat betreft invoeren mediation, We hebben het verkeersveiligheidslabel gekregen en daarmee kunnen we het verkeersonderwijs uitbreiden.

2018-2019; Borgen gele interventies. Planning maken en deskundig maken van de mediators. Deze worden ingezet op het plein. Besluit nemen over methode sociale emotionele.

Kinderen krijgen verkeersles, gericht op je verantwoordelijkheid nemen in verkeer , keuze daarop gemaakt uit het aanbod vanuit label. Opnemen in schoolgids en nieuwsbrief. Ouders betrekken bij de lessen en informeren.

Vanuit life style komt een leerlijn gericht op omgaan met social media. Besluit nemen over het meenemen van ouders in dit traject. De leerlijn wordt dit schooljaar ingevoerd waardoor kinderen bewust keuzes maken in het gebruik van deze media.

2019-2020; Invoeren methode sociaal emotioneel. We weten middels data welke interventie werken en stellen dit bij in het PBS plan.

2020-2021;

2; Vaardigheden (kunnen)

Democratie

8. Eenvoudige informatie op hoofdzaken begrijpen.
9. Eigen mening met anderen bespreken.
10. Accepteren dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld.
11. *Het belang van mensen- en kinderrechten in het eigen leven typeren en bediscussiëren*

Hier kunnen we de pedagogische doelen bij zetten; aanpassen, autonomie (verantwoordelijkheid nemen) kritisch denken. Dit zijn uitgangspunten die besproken worden bij de zaakvakken. Inhoudelijke kennis opdoen over andere landen en andere wereldleiders. Het is goed dat kinderen leren dat je mag verschillen in je standpunt. HVO en GVO besteden hier ook aandacht aan. In Nederland speelt deze discussie steeds meer en we willen kinderen meenemen als burgers die met elkaar in gesprek gaan en genuanceerd in een dialoog kunnen praten. In groep 6 beginnen de gesprekken al over mensenrechten en alles wat er in de wereld gebeurt. Het is dan zaak dat kinderen dit vanuit verschillende perspectieven kunnen bekijken zodat we blijvend werken aan een tolerante samenleving. .

Participatie

12. Deelnemen aan discussie en overleg.
13. Een verbetering in de klas of school meehelpen te organiseren en initiëren.
14. Bijdragen aan het maken en uitvoeren van regels en afspraken in de klas en op school.
15. *Zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen.*

In het schooljaar 2015-2016 zijn we gestart met de leerlingenraad. Er is een verkiezing geweest en daaruit zijn 3 kinderen gekozen. De foto van de leerlingenraad hangt in de gang en de kinderen vergaderen 6x per jaar met de schoolcoördinator. Richtlijn leerlingenraad is bijgevoegd. Het is belangrijk dat de school luistert naar wat leeft onder de leerlingen. De leerlingenraad praat daarom regelmatig met de schoolcoördinator van de school over onderwerpen die voor allen van belang zijn.

Samenwerkend leren middels projecten en coöperatieve werkvormen is structureel ingevoerd binnen het team.

Identiteit

16. Zich in opvattingen en gevoelens van anderen inleven.
17. Samenwerken met anderen ongeacht sociale, etnische en/ of culturele achtergronden.
18. Verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen.
19. In concrete situaties discriminatie en uitsluiting herkennen.

Dit zit ook in de HVO en GVO lessen. Omgaan met verschillen en met conflicten is een sociale taak van burgerschap. Reflectie daarbij op je eigen gedrag en kennis is belangrijk.

Als de groep niet goed met elkaar omgaat en er geen sprake is van een veilig klimaat, dan moet je daar aan werken. We zetten wel structureel Rots en Water in. Alle kinderen in groep 5/6 volgen deze training en ook de ouders krijgen een introductie les en zijn aanwezig bij de afsluiting.

Er is soms sprake van individualisering door zelfstandig te werken en je eigen verantwoording nemen. Dit kan alleen in een samenleving met goed burgerschap omdat je nooit alleen kunt werken.

Eindoel 2021; Kinderen een eigen mening formuleren en deze in een dialoog met anderen delen.

3; Kennis (inzicht hebben in)

Democratie

20. Rechten en plichten die kinderen in een democratische samenleving hebben.
21. Enkele hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
22. Het verschijnsel dat er in een democratie verschillen in opvattingen zijn.

Kinderen leren wat democratie is doordat we actief werken aan democratie tijdens de derde dinsdag in september.

Kinderen brengen in groep 7/8 een bezoek aan het herinneringscentrum en leren zo wat het belang van een democratie is.

Bij verkiezingen worden standpunten besproken en dit is onderdeel van onze methode geschiedenis. De leerlingenraad wordt ook middels verkiezingen gehouden.

Participatie

23. Hoe mensen met elkaar positief kunnen communiceren

24. *Rechten van het kind om aan het gemeenschapsleven deel te nemen*

Regels stellen we met elkaar op en we zien er op toe dat we ze gebruiken. Hoe organiseer je een sociale organisatie/ school. Er is veel contact met Kinderwerk en Dorpsbelangen. Ouderen helpen in school met handwerken, dammen, enz. We werken met PBS.

Identiteit

25. Hoofdzaken van geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen

26. *Rechten van het kind om een eigen identiteit te ontplooiën*

27. *Dat mensen- en kinderrechten voor iedereen gelden*

Tijdens de lessen HVO en GVO leren de kinderen over andere culturen. In onze school geven we ook onderwijs aan kinderen uit andere landen. Zo leren ze op een natuurlijke manier met elkaar om te gaan, aanpassingsgericht.

Leerlingenraad is een onderdeel van;

Participatie

12. Deelnemen aan discussie en overleg.

13. Een verbetering in de klas of school meehelpen te organiseren en initiëren.

14. Bijdragen aan het maken en uitvoeren van regels en afspraken in de klas en op school.

15. Zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen

Met elkaar overleggen;

In de leerlingenraad zitten kan betekenen dat je het aardig druk krijgt. Je gaat een heel schooljaar met elkaar overleggen, projecten uitwerken en zorgen dat zaken in orde zijn. Het is heel prettig, als je hierbij ook andere leerlingen kunt betrekken. Dat kun je bijvoorbeeld op de volgende manier aanpakken:

- een themagroep

Als jullie iets willen gaan uitwerken (bijv. een multiculturele dag, een milieudag of een antipest dag), dan kun je daarvoor de hulp inroepen van leerlingen en leerkrachten die daarin ook geïnteresseerd zijn.

- een verbetergroep

Deze werkt net als een themagroep, maar nu gaat het er om dat de groep vanuit een probleem werkt (bijv. pesten op het plein) en een oplossing gaat uitwerken.

N.B. Leg je plannen altijd voor in het overleg van de leerlingenraad met iemand van de school. Je plannen moeten worden goedgekeurd in het teamoverleg.

Anderen informeren

- een verslag

Zorg ervoor dat het verslag naar aanleiding van jullie overleg niet te uitgebreid is; een kort lijstje met de punten die iedereen interesseren en wat uitleg is voldoende. Geef alle leerlingen van groep 5, 6, 7 en 8 een kopie. Als je ook de leerkrachten een kopie geeft, kun je tegelijkertijd vragen er in de klas even aandacht aan te besteden.

- de website

Laat het verslag ook op de website van de school plaatsen en het weblog. Als er wat foto's bij komen, wordt het zeker gelezen.

- goed doel

In 2015-2016 organiseerden ze met het team een kijkavond met activiteiten voor het goede doel Make a Wish. De leerlingenraad heeft de het doel met de leerlingen gekozen.

Wereldburger is een onderdeel van;

Democratie

20. Rechten en plichten die kinderen in een democratische samenleving hebben.
21. Enkele hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
22. Het verschijnsel dat er in een democratie verschillen in opvattingen zijn.

In onze maatschappij speelt Engels als taal een belangrijke rol op veel terreinen en vakgebieden. In het Voortgezet Onderwijs is Engels al een vakgebied geworden en ook in de basisschool werken we aan de volgende kerndoelen;

- 13; De leerlingen leren informatie te verwerven uit eenvoudige en geschreven Engelse teksten.
- 14; De leerlingen leren in het Engels informatie te vragen en te geven over eenvoudige onderwerpen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.
- 15; De leerlingen leren de schrijfwijze van enkele eenvoudige woorden over alledaagse onderwerpen.
- 16; De leerlingen leren om woordbetekenissen en schrijfwijzen van Engelse woorden op te zoeken met behulp van een woordenboek.

We geven Engels in de groepen 7 en 8 met de methode Take it Easy.

Lifestyle is een onderdeel van Stichting Kits Primair;

Het kind bij staat bij ons centraal staat en we werken met 5 verschillende leergebieden.

1. Kunst, Cultuur en Erfgoed
2. Sport, Educatie en Welzijn
3. Muziek en Beeldende Vorming
4. Wetenschap en Technologie
5. Multimedia-educatie

Daarbinnen ontwikkelen we 8 talenten. In lifestyle wordt de link gelegd tussen het aanbod en de talenten van kinderen.

1. Natuurtalent
2. Fysiek talent
3. Creatief talent
4. Technisch talent
5. Ondernemers talent
6. Cognitief talent
7. Sociaal talent
8. Communicatief talent.

De school is geen wereld op zich maar een plek midden in de samenleving met verbindingen naar de samenleving. De schoolorganisatie met haar leerkrachten leveren een belangrijke bijdrage aan die samenleving. wie zijn talenten wil ontwikkelen, herkennen en begrijpen kan dat alleen doen in combinatie met de buitenwereld. Het lifestyle programma heeft verbindingen met de buitenwereld en dan zijn de die domeinen van burgerschap belangrijk; democratie, participatie en identiteit.

In het schooljaar 2016-2017 wordt er een lifestyle talenten aanbod waarin we meer structureel aandacht kunnen geven aan de verschillende talenten van de kinderen. We gaan werken met een blokken van 12 weken en zorgen dat het aanbod breed wordt en talenten zichtbaar. Dit willen we in de toekomst zichtbaar maken in het rapport. De OR stelt een budget beschikbaar en daarvoor richten we een keuken met over in (zie document).

Actieplan Burgerschap 2017-2022

Uit schooljaar plan 2017-2018;

<p>We hebben de visie en missie zichtbaar gemaakt in school en in ons IKC en aanpak naar kinderen. Ook ouders zijn meegenomen en er is draagvlak. Burgerschapbeleid vastgesteld tot 2022.</p>	<p>-Er wordt gewerkt met een portfolio en het document Burgerschap is besproken en vastgesteld in team en MR. Dit document geeft aan hoe we kinderen bewust laten kennis maken met de wereld om hun heen. Deel van dit document wordt Stichtingsbreed aangevuld en richting 2022 geformuleerd. -Leerlingenraad is aangesteld met kinderen van groep 3 t/m 8 in oktober 2017. -Er zijn avonden gepland waarbij ouders worden uitgenodigd om input te geven aan ontwikkelingen in school. Middels discussiepunten in gesprek met ouders.</p>	<p>Juni 2018 is Burgerschapsdocument vastgesteld in MR. Verder zie activiteitenplan Visie/missie. Twee ouderavonden over visie/ missie en uitvoering profilering; 2 oktober 2017 en juni 2018 Leerlingenraad jaarlijks in oktober ingevoerd Beleidsplan Burgerschap bevat hoofdstuk leerlingenraad. Dit stuk wordt deels bovenschools opgesteld en daarna besproken in MT en naar teams.</p>
---	--	--

Doel;

In 2022 is er een doorgaande lijn